

بررسی عملکرد سرمایه گذاری و اشتغال زایی استان لرستان در راستای اقتصاد مقاومتی (مطالعه موردی: سازمان صنعت، معدن و تجارت استان)

محسن نظری فارسائی^{۱*}، نازنین نورمندی^۲، الهام قندعلی^۳

^{۱*} نویسنده مسئول، کارشناس ارشد توسعه اقتصادی و برنامه ریزی، دانشگاه اصفهان

^۲ کارشناس ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه اصفهان

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی تهران

چکیده

اقتصاد مقاومتی، الگویی است که در شرایط فشار و تحریم نیز پیشرفت کشور را تضمین میکند. بر این اساس، هر الگوی مدیریتی و اقتصادی و اجتماعی که در کشور بخواهد مورد بهره‌برداری قرار بگیرد، باید با الگوی توسعه کشور؛ یعنی اقتصاد مقاومتی هماهنگ بوده و به عبارتی برآمده از آن الگوی بالادستی باشد. استان لرستان دارای صنایع متعددی از جمله صنایع ساختمانی، صنایع فلزی، صنایع شیمیایی و صنایع دستی، همچنین معادن مختلفی چون سنگ تراورتن، مرمیت، فلداسپات، تالک و سیلیس، سنگ گچ، سنگ آهک و سرب و روی وجود دارد که بخشی از آن‌ها مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند. از این رو پژوهش حاضر سرمایه‌گذاری و اشتغال در راستای اقتصاد مقاومتی را در استان لرستان با مطالعه موردی بر سازمان صنعت، معدن و تجارت مورد بررسی قرار داده است. روش تحقیق توصیفی و تحلیلی-تفسیری است و برای گردآوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای و همچنین آمارهای کارشناسان پژوهشی سازمان صنعت، معدن و تجارت برای سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که طی سال ۱۳۹۵ که استان لرستان به عنوان یکی از استان‌های الگوی کشور در بحث اقتصاد مقاومتی بوده است، در حوزه سازمان مذکور در همین زمینه بیش از یک میلیارد و چهارصد میلیون سرمایه‌گذاری شده است و تعداد ۱۱۱۰ نفر شغل ایجاد گردیده است که در واقع به طور متوسط برای هر نفر اشتغال در حدود یک میلیون و سیصد هزار تومان سرمایه‌گذاری نیاز است. همچنین این میزان سرمایه‌گذاری در سطح استان به میزان ۳۰ درصد به صنایع کوچک، ۵۸ درصد به صنایع متوسط و ۱۲ درصد به صنایع بزرگ تزریق شده است. نتیجه دیگری که می‌توان کسب کرد این است که در کل، برای ایجاد اشتغال در استان، شهرستان‌های سلسله، دوره، پلدختر و کوهدشت، نیاز به سرمایه‌گذاری کمتری نسبت به شهرستان‌های درود، الیگودرز، خرم‌آباد و بروجرد دارند.

واژه‌های کلیدی: سرمایه‌گذاری، اشتغال، اقتصاد مقاومتی، صنعت، لرستان.

مقدمه:

چند سالی است مفهوم اقتصاد مقاومتی به عنوان الگوی توسعه‌ی جمهوری اسلامی در کشور مطرح شده است. اقتصاد مقاومتی، الگویی است که در شرایط فشار و تحریم نیز پیشرفت کشور را تضمین می‌کند. بر این اساس، هر الگوی مدیریتی و اقتصادی و اجتماعی که در کشور بخواهد مورد بهره‌برداری قرار بگیرد، باید با الگوی توسعه کشور یعنی اقتصاد مقاومتی هماهنگ بوده و به عبارتی برآمده از آن الگوی بالادستی باشد. زیربنای اصلی توسعه کشورها، حوزه علم و فناوری و در واقع دانشگاه است. اساساً پیشرفت کشورها، بدون پیشروی در حوزه علم و فناوری، امری خیالی است و کشورهایایی که بر خلاف این و با واردات محصولات علمی و فناوریانه قصد شکوفایی دارند، نه تنها به پیشرفت حقیقی نمی‌رسند، بلکه روز به روز بر وابستگی و خودناباوری آنها افزوده می‌شود. تنها پیشرفتی مورد قبول است که بتواند وابستگی کشور را کم کند و متکی به داخل و درونزا باشد. مدیریت صحیح پیشرفت علم و فناوری در کشور، مستلزم یک نظام مدیریت راهبردی و مدیریت کلان کارآمد است و الگویی می‌تواند کارآمدی را تضمین کند که متکی به داخل و منطبق بر الگوی عمومی توسعه کشور باشد (واعظی و فدایی، ۱۳۹۴).

امروزه اغلب کشور های در حال توسعه برای رونق اوضاع اقتصادی، ایجاد اشتغال و دستیابی به رشد و توسعه پایدار با مشکل کمبود منابع سرمایه‌گذاری روبه‌رو هستند. در فرایند جهانی شدن (اقتصاد جهانی) سرمایه نیز با سهولت قابل نقل و انتقال است؛ اما سرمایه‌گذاران به دنبال کسب سود بیشتر و مکانی امن برای سرمایه‌گذاری است زمانی که امنیت سرمایه‌گذار در کشورهای در حال توسعه تضمین و بستر قانونی لازم فراهم شود، سرمایه‌گذار میل و رغبت بیشتری برای حضور در این گونه بازارها را خواهند داشت در شرایط کنونی اقتصاد ایران توسعه صادرات غیر نفتی از مهم‌ترین مسائل سیاسی و اقتصادی است که باید مسئولان کشور در نظر بگیرند. از این رو آگاهی از سیاست‌های تشویقی اعمال شده در جهان و همچنین بررسی لوائح و قوانین به منظور تشویق و افزایش توسعه در داخل کشور، امری ضروری است. توسعه صادرات غیر نفتی نه تنها از دیدگاه ارز آوری آن، بلکه از نظر ایجاد اشتغال در داخل کشور از اولویت ویژه‌ای برخوردار است (یلفانی و همکاران، ۱۳۹۵).

دنیای امروز دنیای تعامل اقتصاد و صنعت با زندگی و آینده جوامع بشری است و نیاز به اصلاح ساختارهای اقتصادی را طلب می‌کند؛ شایان ذکر است که در اصل چهل و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، چنین آمده است: «هدف عالی جمهوری اسلامی ایران، تحقق استقلال اقتصادی، رفع فقر و برآوردن نیازهای در حال رشد انسانهاست». (قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۸). بدین ترتیب، یکی از اهداف عالی قانون اساسی تحقق اقتصادی و برآوردن نیازهای در حال رشد انسان‌هایی است که در جامعه اسلامی زندگی می‌کنند (هاشمی و پورعبدی، ۱۳۹۲، ص ۴۷). بر همین اساس است که تأکیدات حکیمانه رهبر انقلاب بر مسایل اقتصادی و خودکفایی، اصلاح الگوی مصرف و مشابه آن و بالاخره سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی نیز در این موضوعیت ترجمان یافته است. علاوه بر این در تحقیقات جهانی و خارج از ایران نیز بر موضوع «استقلال اقتصادی» تأکید ویژه‌ای شده است، چنانچه «کاستلز» (۱۹۷۲) و «هاروی» (۱۹۷۳) فرایند توسعه جامعه را مرتبط با تحولات سرمایه‌داری و نتیجه آن در نظام‌های تجملاتی و مصرف‌گرایی فزاینده و عدم توجه به مبانی تولید داخلی و اتکا به منابع ملی کشورها دانسته‌اند (کاستلز، ۱۹۷۲ و هاروی، ۱۹۷۳).

بر اساس آنچه گفته شد، در شرایط اقتصادی امروز کشور که محوریت عمده سیاست‌گذاری‌های کلان، «سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی» از سوی رهبر معظم انقلاب در این رابطه است، می‌طلبند تا بایسته‌های موردنظر این سیاستها پیرامون «تخصیص سرمایه‌گذاری» و «اشتغال» در حوزه «صنعت و معدن» مورد توجه برنامه‌ریزان و اقتصاددانان و سایر متخصصان حوزه معماری و شهرسازی قرار گیرد که مقاله حاضر نیز بر این اساس نگارش یافته است. در ادامه به بررسی ادبیات موضوع و عملکرد این حوزه یعنی سازمان صنعت، معدن و تجارت در استان لرستان پرداخته شده و کارکرد آن که یکی از استان‌های الگو در بحث اقتصاد مقاومتی در سال ۱۳۹۵ بوده است مورد بررسی قرار گرفته است.

چارچوب مفهومی تحقیق

مفهوم اقتصاد مقاومتی در سطح بین‌المللی، مفاهیم و تعریف‌های گوناگونی را به خود اختصاص داده است و اصطلاح‌های مترادفی برای آن تعریف شده است، برای مثال، بریگاگیلو و همکاران^۱ (۲۰۰۸) از اصطلاحی به نام «فتریت اقتصادی» برای اشاره به توان سیاست ساخته یک اقتصاد برای بهبود (یا انطباق با) آثار شوک‌های برونزای مخالف استفاده کرده است. این اصطلاح با تعریفی که از آن شده، نزدیکترین مفهوم به «اقتصاد مقاومتی» در ادبیات رایج کشور ماست. بریگاگیلو و استفان^۲ (۲۰۱۱) بیان می‌دارد که اصطلاح فتریت اقتصادی به دو مفهوم به کار می‌رود: اول، توانایی اقتصاد برای بهبود سریع از شوک‌های اقتصادی تخریب‌کننده خارجی؛ دوم، توانایی اقتصاد برای ایستادگی در برابر آثار این شوکها. به‌طور کلی، فتریت اقتصادی به توان یک سیستم برای بهبود از شوکی پایدار گفته میشود (رز،^۳ ۲۰۰۸). از منظری دیگر، اقتصاد مقاومتی عیارت است از توان یک کشور برای مقابله با فشارهای اقتصادی تحمیل شده از سوی کشورهای دیگر و یا مقابله با شرایط به وجود آمده در سطح بین‌المللی که رشد اقتصادی را با مشکل مواجه ساخته است. چنین توانی باید با تأکید بر ظرفیت‌ها و قابلیت‌های درونی باشد و ضمن کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد، رشد اقتصادی موجود همچنان محفوظ بماند و ادامه یابد (رحمان‌پور و همکاران، ۱۳۹۵).

سیاست کلی اقتصاد مقاومتی و سایر رهنمودهای مقام معظم رهبری، به نوعی تامین‌کننده مقدماتی برای طراحی نظام اقتصادی جدید است. در واقع این سیاست‌ها و منویات، مواد اولیه و مبانی اولیه را برای طراحی نرم افزار و سخت افزاری فراهم می‌کند که در صورت تحقق آن، باعث ایجاد یک نظام اقتصادی جدید می‌شود که می‌تواند اهداف اقتصادی انقلاب اسلامی را محقق کند، بنابراین اقتصاد مقاومتی به لحاظ نظری، در چارچوب نظریه اقتصاد اسلامی و نسخه‌ی معاصر نظام اقتصادی اسلام محسوب می‌شود (کریم و همکاران، ۱۳۹۳).

تحریم‌های اقتصادی بارزترین جلوه بکارگیری اجبار و تنبیه و اعمال قدرت مستقیم اقتصادی در روابط اقتصادی هستند. تحریم اقتصادی ارتباط مستقیمی با قدرت اقتصادی و وابستگی متقابل دارند. تحریم اقتصادی به تعبیر «رابرت ژیلیپین» به عنوان «دستکاری روابط اقتصادی به منظور اهداف سیاسی» (زهرایی، ۱۳۷۶، ص ۴) و یا تعبیر «رودریگر» محدودیت‌های برقرار شده توسط دولت‌ها نسبت به فعالیت‌های اقتصادی کشورها و اشخاص خارجی به‌ویژه با انگیزه‌های سیاست خارجی تعریف می‌شود (هاشمی و پورعبدی، ۱۳۹۲، ص ۸۷) در ادبیات علمی، مفهوم «اقتصاد مقاومتی»، تاکنون به کار گرفته نشده، اما می‌توان آن را از فرمایشات مقام معظم رهبری و دیدگاه‌های کارشناسان اقتصادی که به‌تازگی مطرح کرده‌اند، استخراج کرد. اقتصاد مقاومتی، راهکار اقتصادی یک کشور در شرایط خاص است که به تولید و توزیع کالاهای خاص و سرمایه‌گذاری برای کاهش وابستگی به کشورهای دیگر در شرایط بحرانی می‌پردازد؛ به‌گونه‌ای که اگر نتوانست محصولات اساسی زندگی مردم و کالاهای اساسی آنها را در بازار مبادله از کشورهای دیگر تهیه کند، بتواند با اتکاء به-داخل به تولید انبوه محصول مورد نظر بپردازد. تامین کالاهای اساسی مردم در جهت مقاومت در مقابل دشمنانی که سعی دارند بسیاری از کالاهای مورد نیاز آن کشور را تحریم نمایند^۴. اقتصاد مقاومتی به معنای اقتصاد پویا و فعال است و برنامه عمل و شاخص پیشرفت برای آن لازم است و هرگز اقتصاد مقاومتی به معنای انزوا و یا اقتصاد

^۱ Briguglio et.al

^۲ Briguglio & Stephen

^۳ Rose

^۴ اقتصاد مقاومتی می‌تواند گفتمان غالبی باشد که در جامعه امروز مطرح است و در عصری که بحران‌های اقتصادی بسیاری از کشورهای

بزرگ دنیا را در سراسری سقوط قرار داده است و اقتصاد مبتنی بر سرمایه‌داری لیبرال نیز نتوانسته است پاسخ‌گوی نیازهای اساسی مردم باشد و تولید کالاها به شکل بیمارگونه‌ای به سمت مصرف‌گرایی محض رفته است که زمینه اتلاف سرمایه‌های بشری را فراهم آورده است، این نوع اقتصاد و توجه به آن از ضروریات جامعه اسلامی است که بتوان از منابع محدود کنونی کشور به نحو مطلوبی استفاده کرد. در مواجهه با اقتصاد بازار آزاد که تمامی تلاش خود را به تولید هر نوع کالایی اختصاص میدهد و هدف آن کسب سود از حداکثر کالاهاست، اقتصاد مقاومتی یکنوع الگوی اقتصادی است که به استقلال اقتصادی یک کشور توجه دارد.

بسته نیست. نیروی انسانی آموزش دیده و تحصیل کرده یکی از اجزای مهم و عوامل اقتصاد مقاومتی است. اگر شاخص‌ها و درصدهای اندازه گیری نباشد، نمی‌توانیم قضاوت کنیم که در افق برنامه اقتصاد مقاومتی چه اتفاقی افتاده است. نظر مقام معظم رهبری در اقتصاد مقاومتی این گونه بیان شد که مردم در اقتصاد مشارکت داشته باشند و افزایش پایه های مالیاتی درآمدهای دولت را از مالیات بیشتر کند و این گونه نباشد که افراد غنیتر کمتر در تور مالیاتی دولت قرار گیرند و در عوض از افراد ضعیفتر مالیات ستانده شود^۱ در حوزه تهدیدات اقتصادی واحد تحلیل یا سطح تحلیل می‌تواند در سطوح مختلف فردی یا جوامع ملی و منطقه‌ای انتخاب شود. امنیت اقتصادی فردی به واقع بخشی از مفهوم کلی امنیت انسانی می‌باشد، زیرا امنیت انسانی دربردارنده تمام ابعاد امنیتی، اقتصادی و اجتماعی فرد است (ویلکن، ۱۳۸۱، ص ۳۲) از سوی دیگر، از دیدگاه مقام معظم رهبری، نوع اقتصاد به چند محور اشاره می‌کند که شامل «کاهش وابستگی به صنعت نفت»، «توجه به صنایع دانش‌بنیان» و ظرفیت‌های گوناگون دیگر در کشور به مسایل دیگر از قبیل «مدیریت مصرف؛ هم در دستگاه‌های دولتی، هم دستگاه‌های غیر دولتی» می‌باشد. در این زمینه، مقام معظم رهبری، به واقعیت‌هایی اشاره دارند که راهگشاست که مسئولین کشور، در افق بلندمدت می‌بایست در برنامه‌ریزی اقتصادی آنها را لحاظ کنند که می‌توان به «مردمی‌کردن اقتصاد»، «توجه به سیاست‌های اصل ۴۴» که در گذشته مطرح نمودند و «توانمندسازی بخش خصوصی»، «تشویق فعالیت بنگاه‌های اقتصادی»، «تقویت سیستم بانکی کشور» و دستگاه‌های دولتی اشاره دارند که

^۱ متن سند ابلاغی اقتصاد مقاومتی: سیاست های ابلاغی شامل ۱. تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیت‌های اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی و تأکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط؛ ۲. پیشتازی اقتصاد دانش بنیان، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه؛ ۳. محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استان‌ها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور؛ ۴. استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخصهای عدالت اجتماعی؛ ۵. سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آنها در ایجاد ارزش، بویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه؛ ۶. افزایش تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی (بویژه در اقلام وارداتی)، و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص؛ ۷. تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخایر راهبردی با تأکید بر افزایش کمی و کیفی تولید (مواد اولیه و کالا)؛ ۸. مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت‌پذیری در تولید؛ ۹. اصلاح و تقویت همه‌جانبه نظام مالی کشور با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی، ایجاد ثبات در اقتصاد ملی و پیشگامی در تقویت بخش واقعی؛ ۱۰. حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت از طریق: تسهیل مقررات و گسترش مشوقهای لازم؛ گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و زیرساخت‌های مورد نیاز؛ تشویق سرمایه‌گذاری خارجی برای صادرات؛ برنامه ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید، و تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه؛ استفاده از ساز و کار مبادلات تهاتری برای تسهیل مبادلات در صورت نیاز؛ ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف؛ ۱۱. توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج؛ ۱۲. افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور از طریق: توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان بویژه همسایگان؛ استفاده از دیپلماسی در جهت حمایت از هدفهای اقتصادی؛ استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای؛ ۱۳. مقابله با ضربه پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق: انتخاب مشتریان راهبردی؛ ایجاد تنوع در روشهای فروش؛ مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش؛ افزایش صادرات گاز؛ افزایش صادرات برق؛ افزایش صادرات پتروشیمی؛ افزایش صادرات فرآورده‌های نفتی؛ ۱۴. افزایش ذخایر راهبردی نفت و گاز کشور به منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز و تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید نفت و گاز، بویژه در میادین مشترک؛ ۱۵. افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز، توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (براساس شاخص شدت مصرف انرژی) و بالا بردن صادرات برق، محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی با تأکید بر برداشت صیانتی از منابع؛ ۱۶. صرفه جویی در هزینه‌های عمومی کشور با تأکید بر تحول اساسی در ساختارها، منطقی‌سازی اندازه دولت و حذف دستگاه‌های موزی و غیرضرور و هزینه‌های زاید؛ ۱۷. اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی؛ ۱۸. افزایش سالانه سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز تا قطع وابستگی بودجه به نفت؛ ۱۹. شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فساد در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی؛ ۲۰. تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه؛ ۲۱. تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان سازی آن بویژه در محیط‌های علمی، آموزشی و رسانه‌ای و تبدیل آن به گفتمان فراگیر و رایج ملی؛ ۲۲. دولت مکلف است برای تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با هماهنگ‌سازی و بسیج پویای همه امکانات کشور، اقدامات زیر را معمول دارد: شناسایی و بکارگیری ظرفیتهای علمی، فنی و اقتصادی برای دسترسی به توان آفتدی و اقدامات مناسب؛ رصد برنامه‌های تحریم و افزایش هزینه برای دشمن؛ مدیریت مخاطرات اقتصادی از طریق تهیه طرحهای واکنش هوشمند، فعال، سریع و به هنگام در برابر مخاطرات و اختلالات داخلی و خارجی؛ ۲۳. شفاف و روان‌سازی نظام توزیع و قیمت‌گذاری و روزآمدسازی شیوه‌های نظارت بر بازار؛ ۲۴. افزایش پوشش استاندارد برای کلیه محصولات داخلی و ترویج آن

می‌بایست با کمک قوهی مقننه و قوهی قضائیه همراه باشد. همچنین از نظر ایشان، کاهش «وابستگی به صنعت نفت»، «توجه به صنایع دانش‌بنیان» و «ظرفیت‌های گوناگون دیگر» در کشور بخش اساسی اقتصاد مقاومتی است که طرح فرمودند و مسایل دیگر از قبیل «مدیریت مصرف- هم در دستگاه‌های دولتی، هم دستگاه‌های غیر دولتی»- بر رشد اقتصاد مقاومتی موثر است (بلندیان و ناصری، ۱۳۹۴).

تفاوت اقتصاد مقاومتی با ریاضت اقتصادی

برخی اقتصاد مقاومتی را همان ریاضت اقتصادی می‌دانند ولی این دو با هم متفاوت است. در اقتصاد مقاومتی محدودیت منابع وجود ندارد، اما استفاده بهینه از منابع موجود باید طی یک برنامه زمان‌بندی شده صورت گیرد این در صورتی است که در ریاضت اقتصادی با محدودیت منابع و سرمایه روبه‌رو هستیم و به‌ناچار باید سهمیه‌بندی کنیم و با کم مصرف کردن با محدودیت‌های موجود مقابله کنیم. ریاضت اقتصادی که توسط برخی از دولت‌ها انجام می‌گیرد، گاهی اوقات به افزایش میزان مالیات و افزایش دریافت وام‌ها و کمک‌های مالی خارجی می‌انجامد، چیزی که کشورهای غربی گریبان‌گیر آن هستند. هدف از طرح ریاضت اقتصادی بازپس گرفتن اعتماد از دست رفته، بهبود وضعیت مالی کشورها و توانمند کردن کشورها برای بازبایی طولانی مدت است. در این‌صورت این‌دو باهم تفاوت زیادی است چون اقتصاد مقاومتی تبلور اقتصاد در مقابل تحریم‌ها و فشارهای خارجی و شکوفایی اقتصاد ملی است که در نتیجه آن رشد تولید داخلی اقتصاد بومی را به ارمغان می‌آورد و برعکس ریاضت اقتصادی با خودکفایی و استقلال اقتصادی همراه است (کاتوزیان، ۱۳۷۲، ص ۳۲۳).

نگاهی اجمالی به استان لرستان با تأکید بر اقتصاد و صنعت

استان لرستان در غرب ایران، بین ۴۶ درجه و ۵۱ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ و ۳۲ درجه و ۳۷ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۲۲ دقیقه عرض شمالی از خط استوا قرار رفته و وسعت آن حدود ۲۸۵۵۹ کیلومتر مربع است. لرستان با ۱۱ شهرستان، ۲۵ شهر و ۲ هزار و ۸۶۱ روستا، ۲۸ هزار و ۲۹۴ کیلومترمربع مساحت و بیش از یک میلیون و ۷۵۰ هزار نفر جمعیت، از نظر مساحت و جمعیت در رتبه شانزدهم کشور قرار دارد. این استان، از شمال به استان‌های مرکزی و همدان، از جنوب به استان خوزستان، از شرق به استان اصفهان و از غرب به استان‌های کرمانشاه و ایلام محدود است (کاظمی و همکاران، ۱۳۹۲).

آب و هوای مناسب، خاک حاصل‌خیز، معادن غنی، جاده سراسری، راه آهن، فرودگاه و نیروی انسانی کارآمد و از همه مهم‌تر امنیت مطلوب از شاخص‌ها و امتیازات لرستان برای سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. لرستان با تولید سالانه حدود ۳ میلیون تن انواع محصول زراعی، باغی، دامی و شیلات، وجود بیش از ۶ میلیون واحد دامی، ۸۰۰ هزار هکتار اراضی قابل کشت و ۲۳ دشت مرغوب و حاصل‌خیز یکی از قطب‌های کشاورزی و دام‌پروری در کشور محسوب می‌شود. این استان همچنین در زمینه تولید آبزیان به ویژه ماهیان سردآبی با تولید سالانه حدود ۱۵ هزار و ۵۰۰ تن ماهی در بین استان‌های غیر ساحلی کشور رتبه نخست را به خود اختصاص داده است.

در بخش صنعت نیز لرستان با قرار گرفتن در بخش چین خورده زاگرس دارای ظرفیت‌های مناسب معدنی است، به طوری که از ۶۴ ماده معدنی شناخته شده در کشور ۲۶ نوع در این استان شناسایی و ۱۸ نوع آن استخراج می‌شود. استان لرستان دارای صنایع متعددی است. صنایع عمده این استان عبارتند از صنایع ساختمانی مانند تولید سیمان و فارسیت، کاشی‌سازی، موزاییک‌سازی، سنگ‌بری و کوره‌های آهک، گچ و آجرپزی که مهم‌ترین آن‌ها کارخانه سیمان و فارسیت دورود است. صنایع فلزی مانند مجتمع نیر پارس و یخچال‌سازی در خرم‌آباد و تولید ابزار و ادوات کشاورزی در الیگودرز. صنایع شیمیایی مانند مجتمع صنعتی پارسیلون (تولید نخ نایلونی) و کارخانه‌های تولید گازهای نیتروژن و بوتان در خرم‌آباد، تولید استیلن و الکل در

بروجرد و تولید سرکه و الکل در ویسیان. همچنین صنایع دیگری از قبیل تولید پوشاک و صنایع غذایی و دارویی در لرستان وجود دارد که مهم‌ترین آن‌ها نساجی و ماشین‌سازی بروجرد و کارخانه قند و داروسازی دام لران و لرستان در بروجرد است. کارخانه بلورسازی لرکرک با تولید انبوه از دیگر صنایع این استان در شهرستان ازنا است و نیز صنایع دستی رایج در استان لرستان عبارتند از سیاه چادر، چیت، قالی و گلیم، رنگرزی، جاجیم‌بافی، خراطی، ورشوسازی، قلم‌زنی، موج‌بافی، نمدمالی، گیوه‌دوزی. همچنین فرش‌های سنتی لرستان جزو بافته‌های سنتی ایران است که در زمره فرش‌های هندسی قرار داشته و به صورت ذهنی بافته می‌شوند.

در استان لرستان معادن بسیار از قبیل سنگ تراورتن (در چگنی و کوه‌دشت)، مرمریت (در ازنا، الیگودرز و بروجرد)، فلداسپات، تالک و سیلیس (در بروجرد، الیگودرز و ازنا)، سنگ گچ (در دورود و کوه‌دشت)، سنگ آهک (در خرم‌آباد و کوه‌دشت) و سرب و روی (در الیگودرز) وجود دارد که بخشی از آن‌ها مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند قبل از تحریم‌های ظالمانه غرب علیه کشورمان ۲۸ درصد اشتغال صنعتی در لرستان مربوط به صنعت سنگ بود و در این حوزه حدود ۱۲ هزار نفر مستقیم و غیرمستقیم مشغول فعالیت بودند که رقم قابل توجهی است.

از مؤلفه‌های مثبت برای سرمایه‌گذاری در لرستان ضریب امنیتی بالاست، به طوری که این استان از نظر شاخص‌های امنیتی جزء پنج استان برتر کشور است، اما با وجود این امنیت مطلوب، مزیت‌ها و موقعیت مناسب، این استان هنوز از نظر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی جایگاه مناسبی ندارد.

ارتباط سرمایه‌گذاری در صنعت با رشد و توسعه

"بروکفلید" در تعریف توسعه می‌گوید: «توسعه را باید برحسب پیشرفت به سوی اهداف رفاهی نظیر: کاهش فقر، بیکاری و نابرابری تعریف کنیم». به طور کلی، توسعه جریانی است که در خود، تجدید سازمان و سمت‌گیری متفاوت کل نظام اقتصادی - اجتماعی را به همراه دارد. توسعه علاوه بر اینکه بهبود میزان تولید و درآمد را دربردارد، شامل دگرگونی‌های اساسی در ساخت‌های نهادی، اجتماعی-اداری و همچنین دیدگاه‌های عمومی مردم است. توسعه در بسیاری از موارد، حتی عادات و رسوم و عقاید مردم را نیز دربرمی‌گیرد.

توسعه اقتصادی عبارت است از رشد همراه با افزایش ظرفیت‌های تولیدی اعم از ظرفیت‌های فیزیکی، انسانی و اجتماعی. در توسعه اقتصادی، رشد کمی تولید حاصل خواهد شد، اما در کنار آن نهادهای اجتماعی نیز متحول خواهند شد. از ضروریات توسعه، سرمایه‌گذاری است. یکی از موانع اصلی توسعه مناطق در حال توسعه کمبود سرمایه‌گذاری و نبود انباشت سرمایه است. بیکاری از عوامل اصلی فقر می‌باشد. مناطقی که نتوانند فرصت‌های اشتغال را برای افراد در سن فعالیت ایجاد کنند از توسعه اقتصادی فاصله می‌گیرند.

سرمایه‌گذاری خود باعث ورود سرمایه به استان و به تبع آن نرخ اشتغال بالا و نرخ بیکاری پایین خواهد داشت؛ پس درآمد ناخالص خانوار بیشتری خواهد داشت، بر عکس اگر استانی مسیری بر خلاف چنین روالی را طی کند خانوارهای ساکن در آن درآمد ناخالص کمتری خواهند داشت.

استان‌های ایران به چهار گروه: توسعه یافته، نسبتاً توسعه یافته، کمتر توسعه یافته و محروم طبقه بندی شده‌اند. استان تهران با امتیاز شاخص ترکیبی ۴.۴۸ و با اختلاف بسیار زیادی در رتبه اول و اصفهان و خراسان رضوی، خوزستان، مازندران و فارس نسبت به سایر استانها از بالاترین حد توسعه اقتصادی برخوردارند. شاخص ترکیبی این استان‌ها بین (۱.۸۳ تا ۲.۴۳) می‌باشد. لرستان با امتیاز شاخص ترکیبی ۰.۲۸- در رتبه چهاردهم گروه سوم (مناطق کمتر توسعه یافته) قرار دارد. بر همین اساس یکی از سازمان‌هایی که می‌تواند در اقتصاد استان و کشور نقش ایفا نموده و باعث بهبود شاخص‌های اقتصادی شود، سازمان صنعت، معدن و تجارت می‌باشد.

نظر به سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی توسط مقام معظم رهبری و با توجه به اهمیت‌های ذکر شده سرمایه‌گذاری در بخش صنعت، یک ارتباط دوسویه بین سرمایه‌گذاری مطلوب در بخش صنعت- به عنوان یکی از بخش‌های اصلی اقتصاد و

عامل مهم رشد و توسعه اقتصادی- و اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی وجود دارد. به این ترتیب که در صورتی که سرمایه- گذاری در بخش‌های صنعتی کشور که در آنها دارای مزیت می‌باشد به طور مستقیم و غیرمستقیم موجب تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی خواهد شد و از طرفی تخصیص سرمایه به بخش صنعت می‌بایست در راستای اهداف اقتصاد مقاومتی باشد.

پیشینه پژوهش:

در پیشینه هر تحقیقی لازم است سوابق تحقیق و نمونه‌های مشابه آن در داخل و خارج از کشور بررسی شود. با توجه به عنوان تحقیق و به دلیل مؤلفه اقتصاد مقاومتی، عملاً تحقیقی در خارج از کشور وجود ندارد که بتواند به فرایند تحقیق حاضر کمک کند. در داخل کشور نیز در تحقیقات و مطالعات گسترده صورت گرفته، بررسی عملکرد در حوزه صنعت از منظر مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی بررسی نشده است. پژوهش‌های قابل استفاده برای پژوهش حاضر تحقیقاتی بوده‌اند که به صورت مجزاً مفهوم اقتصاد مقاومتی یا مفهوم سرمایه‌گذاری در صنعت را بررسی کرده‌اند که در تحقیق حاضر از آن‌ها استفاده شده با این حال نزد پژوهشگران داخلی طی سالیان اخیر اقتصاد مقاومتی یک موضوع پرطرفدار بوده است و محققان در موضوعات مختلفی از آن بهره برده‌اند که البته ارتباط بسیار تنگاتنگی با موضوع این مقاله ندارند از جمله واعظی و فدایی (۱۳۹۴) پژوهشی با عنوان "بررسی و تبیین مؤلفه‌های مدیریت راهبردی دانشگاه اسلامی مبتنی بر الگوی اقتصاد مقاومتی"، کریم و همکاران (۱۳۹۳) با عنوان "توسعه کشاورزی و اقتصاد مقاومتی، جایگزین نفت"، یلفانی و همکاران (۱۳۹۵) با عنوان "بررسی اثرات و پیامدهای تحریم بر سرمایه‌گذاری خارجی در ایران و رابطه اقتصاد مقاومتی با کاهش اثرات منفی تحریم"، رحمان‌پور و همکاران (۱۳۹۵) با عنوان "بررسی برنامه درسی ملی ایران در ارتباط با مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی از دیدگاه صاحب‌نظران"، حجازی‌نیا (۱۳۹۵) با عنوان "شناسایی و رتبهبندی عوامل مؤثر بر موفقیت مدیریت دانش با رویکرد تحقق اقتصاد مقاومتی" را به انجام رسانده‌اند. همچنین در حوزه اقتصاد استان لرستان پژوهش‌های متعدد و باارزشی صورت گرفته است لیکن پیرامون عملکرد سازمان صنعت، معدن و تجارت به طور مستقیم تحقیقی در معرض انتشار قرار نگرفته است در حالی که پژوهش‌های گسترده‌ای در رابطه با سطح توسعه یافتگی استان از جمله: آهنگری و سعادت مهر (۱۳۸۶) به مطالعه تطبیقی سطح توسعه یافتگی شهرستان‌های استان لرستان به تفکیک بخش‌های اقتصادی واجتماعی پرداخته‌اند و شهرستان‌های استان به لحاظ توسعه در هر بخش، رتبه بندی و ضریب نابرابری بین آنها محاسبه گردیده و در میزان این ضریب نشان دهنده افزایش نابرابری‌ها می‌باشد و همچنین آهنگری و دالوند (۱۳۸۴) سطح توسعه شهرستان‌های استان لرستان را در حالت کلی در مقاطع زمانی ۱۳۷۳ و ۱۳۸۲ تعیین نموده و شهرستان‌های این استان را از حیث درجه توسعه رتبه بندی نموده‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که نابرابری بین شهرستان‌های استان لرستان افزایش یافته است.

روش‌شناسی تحقیق

تحقیقات علمی بر اساس چگونگی به دست آوردن داده‌های مورد نیاز به دو دسته تحقیق توصیفی (غیر آزمایشی) و تحقیق آزمایشی تقسیم می‌شود. تحقیق توصیفی شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آنها توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است. اجرای تحقیق توصیفی می‌تواند صرفاً برای شناخت بیشتر شرایط موجود یا یاری دادن به فرایند تصمیم‌گیری باشد (سرمد و دیگران، ۱۳۷۹، ص ۸۳) محققان حوزه مدیریت و اقتصاد با به کارگیری روش‌های کمی (مکتب اثبات‌گرایی) و کیفی (مکتب تفسیری) در حوزه‌های مختلف به پژوهش می‌پردازند. در تحقیق حاضر از پارادایم تفسیری استفاده شده است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

مهمترین روش‌های گردآوری اطلاعات در تحقیق حاضر عبارتند از:

مطالعات کتابخانه‌ای: برای گردآوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری و ادبیات موضوع تحقیق، از منابع نوشتاری، مقالات، کتابهای مورد نیاز و نیز از طریق شبکه جهانی اطلاعات استفاده شده است.

تحقیقات میدانی: به منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات برای تجزیه و تحلیل، از روش مصاحبه و ارتباط با کارشناسان سازمان صنعت، معدن و تجارت استان و در اختیار گذاشتن آمارهای مورد نیاز توسط آنان بوده است.

تجزیه و تحلیل آمارها:

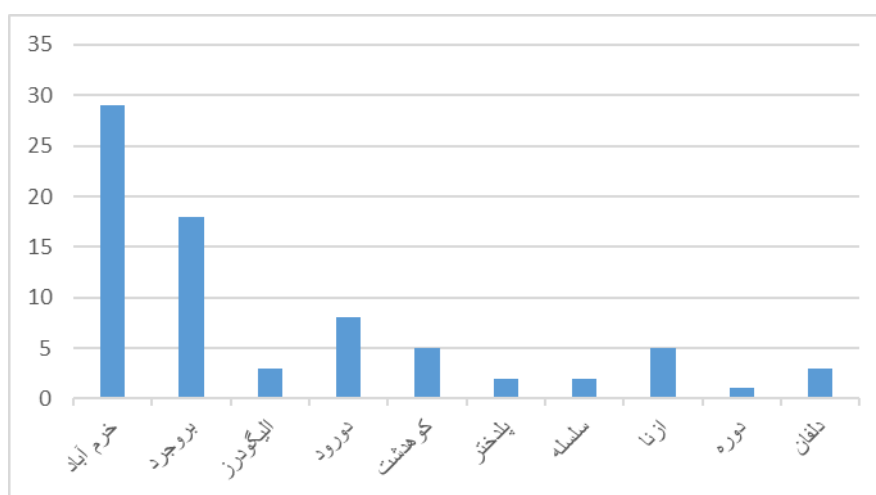
مطابق اظهار نظر مدیران استانی و کشوری و شخص رئیس جمهور، استان لرستان به همراه استان آذربایجان شرقی و کرمان به عنوان استان‌های الگو در اقتصاد مقاومتی طی سال ۱۳۹۵ معرفی شدند. سازمان صنعت، معدن و تجارت که یکی از سازمان‌های بسیار مهم در مسائل اقتصادی استان و کشور می‌باشد، اقداماتی را در راستای وظایف و مأموریت‌های خود طی سال مذکور به انجام رسانیده است. مهم‌ترین آمارهای به دست آمده از کارشناسان پژوهشی سازمان مذکور و تجزیه تحلیل آنها در ادامه ارائه شده است:

طی سال ۱۳۹۵، تعداد پروانه‌های صادره در زیرمجموعه سازمان در راستای طرح‌های اقتصاد مقاومتی در کل استان ۷۶ پروانه بوده است که در جدول شماره (۱) به تفکیک شهرستان و در نمودارهای شماره (۱) و (۲) به ترتیب نمودار میله‌ای و درصد آن برای شهرستان‌های مختلف استان نشان داده شده است.

جدول شماره (۱): تعداد پروانه‌های صادره در زیرمجموعه سازمان در راستای طرح‌های اقتصاد مقاومتی

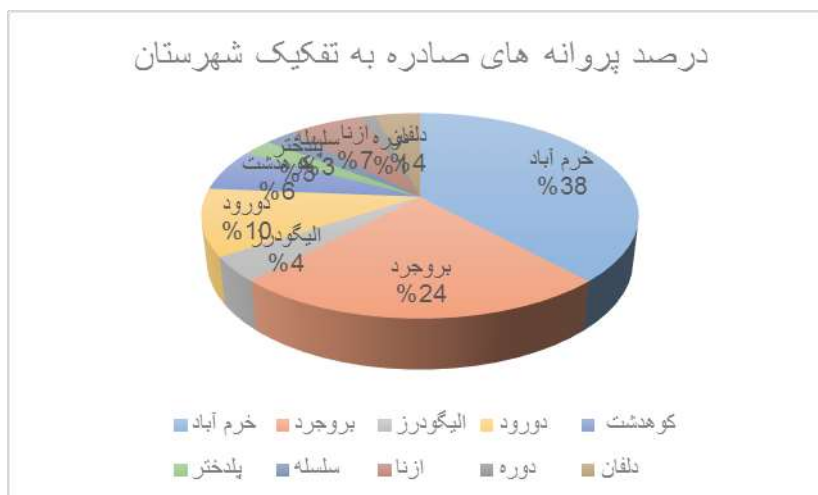
شهرستان	خرم آباد	بروجرد	الیگودرز	دورود	کوههدشت	پلدختر	سلسله	ازنا	دوره	دلفان	مجموع استان
تعداد پروانه	29	18	3	8	5	2	2	5	1	3	76
درصد	38	23	4	10	6	2	2	6	1	3	100

منبع: سازمان صنعت، معدن، تجارت

نمودار شماره (۱): تعداد پروانه‌های صادره به تفکیک شهرستان

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار شماره (۲): درصد پروانه های صادره به تفکیک شهرستان

منبع: یافته های پژوهش

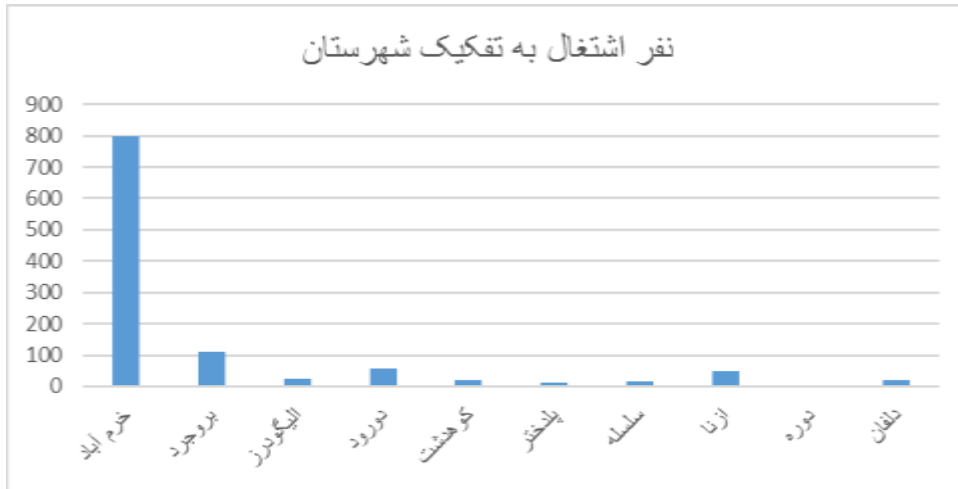
همان طور که ملاحظه می شود شهرستان خرم آباد با صدور ۲۹ پروانه از مجموع ۷۶ پروانه یا به عبارتی با حدود ۳۸ درصد کل پروانه ها بیشترین تعداد و درصد را داراست و پس از آن شهرستان بروجرد دارای بیشترین تعداد پروانه صادر شده است و کمترین پروانه صادر شده برای شهرستان تازه تاسیس دوره می باشد.

بررسی تعداد و درصد اشتغال در شهرستان های مختلف استان که یکی از اهداف پژوهش می باشد، در جدول شماره (۲) ارائه شده است، در مجموع استان در طرح های اقتصاد مقاومتی، موفق به بکارگیری ۱۱۱۰ نفر در این زمینه شده است که بالاترین تعداد آن یعنی ۷۹۷ نفر مربوط به شهرستان خرم آباد است که معادل با ۷۱ درصد کل اشتغال استان می باشد. کمترین تعداد مربوط به شهرستان دوره با ۴ نفر اشتغال و کمتر از ۱ درصد اشتغال کل استان است. این مطلب توسط نمودارهای (۳) و (۴) نمایش داده شده است.

جدول شماره (۲): تعداد و درصد اشتغال در شهرستان های مختلف استان

شهرستان	خرم آباد	بروجرد	الیگودرز	دورود	کوههدشت	پلدختر	سلسله	ازنا	دوره	دلفان	مجموع استان
تعداد اشتغال	۷۹۷	۱۱۲	۲۳	۵۶	۲۲	۱۱	۱۷	۴۷	۴	۲۱	۱۱۱۰
درصد	۷۱	۱۰	۲	۵	۲	۱	۱.۵	۴	۰.۵	۲	۱۰۰

منبع: سازمان صنعت، معدن، تجارت

نمودار شماره (۳): تعداد اشتغال

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار شماره (۴): درصد اشتغال

منبع: یافته‌های پژوهش

در جدول شماره (۳) در ردیف سوم کل میزان تسهیلات پرداختی سازمان به سرمایه‌گذاران آورده شده است. سرمایه‌گذاران از دو طریق می‌توانستند درخواست خود را جهت اخذ تسهیلات مطرح کنند که یکی از طریق سیستم بهین یاب و دیگری به طور مستقیم و مراجعه به سازمان بوده است. در کل میزان تسهیلات پرداختی از طریق سیستم بهین یاب بیش از میزان پرداختی مستقیم بوده است و در مجموع کل تسهیلات اعطایی سازمان به بخش خصوصی مربوط به طرح‌های اقتصاد مقاومتی در حدود ۴۴۸۸ میلیون ریال می‌باشد که میزان پرداختی به تفکیک شهرستان در این جدول قابل مشاهده است. بیشترین میزان تسهیلات به ترتیب مربوط به شهرستان دورود و بروجرد است. در پدیرافت تسهیلات شهرستان خرم‌آباد رتبه سوم استان می‌باشد.

جدول شماره (۳): ارقام بر حسب میلیون ریال

شهرستان	خرم آباد	بروجرد	الیگودرز	دورود	کوهدشت	پلدختر	سلسله	ازنا	دوره	دلفان	مجموع استان
از طریق بهین یاب	801.7	857.4	180.9	1408.64	6.7	17.9	1.8	198		1.5	3474.54
مستقیم	31.5	402	10.3	29.4	8.75		7.8	448		75.921	1013.671
میزان تسهیلات	833.2	1259.4	191.2	1438.04	15.45	17.9	9.6	646	0	77.421	4488.211
درصد	۱۸.۵	۲۸	۴	۳۲	۰.۳	۰.۳	۰.۲	۱۴	۰	۱.۷	۱۰۰

منبع: سازمان صنعت، معدن، تجارت

در نمودارهای (۵) و (۶) میزان و درصد تسهیلات به تفکیک شهرستان ارائه شده است.

نمودار شماره (۵): میزان تسهیلات اعطایی به سرمایه‌گذاران به تفکیک شهرستان (میلیون ریال)

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار شماره (۶): درصد تسهیلات اعطایی به سرمایه‌گذاران به تفکیک شهرستان

منبع: یافته‌های پژوهش

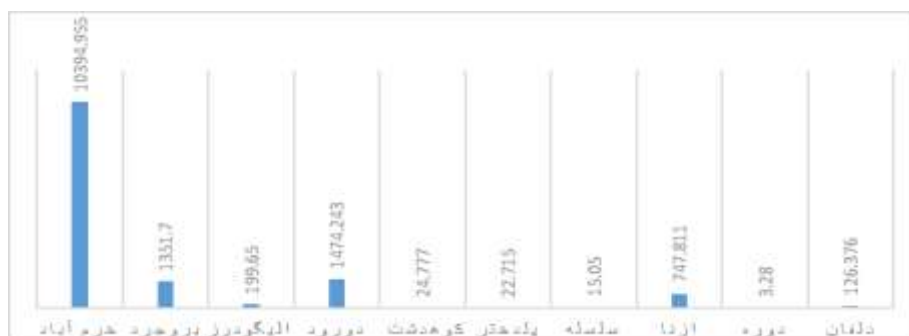
در جدول شماره (۴)، میزان کل سرمایه‌گذاری در زیرمجموعه‌های سازمان اعم از تسهیلات اعطایی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به تفکیک شهرستان‌های استان ارائه شده است. شهرستان خرم‌آباد علی‌رغم اینکه در دریافت تسهیلات، رتبه سوم پس از درود و بروجرد را دارا می‌باشد اما در مجموع سرمایه‌گذاری که جمعی از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تسهیلات است با اختلاف زیادی نسبت به بقیه شهرستان‌های استان است. این بدان معناست که بخش خصوصی در این زمینه در شهرستان خرم‌آباد نسبت به بقیه شهرستان‌های استان فعالیت چشمگیرتری داراست.

جدول شماره (۴): میزان کل سرمایه‌گذاری در زیرمجموعه‌های سازمان (ارقام بر حسب میلیون ریال)

شهرستان	خرم‌آباد	بروجرد	الیگودرز	درود	کوهدشت	پلدختر	سلسله	ازنا	دوره	دلفان	مجموع استان
کل سرمایه‌گذاری	10394.955	1351.7	199.65	1474.243	24.777	22.715	15.05	747.811	3.28	126.376	14360.56
درصد	72.4	9.4	1.4	10.3	0.2	0.2	0.1	5.2	0.0	0.9	100

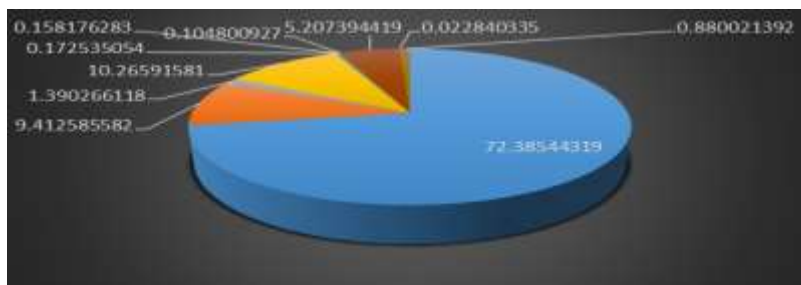
منبع: سازمان صنعت، معدن، تجارت

نمودارهای (۷) و (۸) به ترتیب میزان سرمایه‌گذاری بر حسب میلیون ریال و درصد این سرمایه‌گذاری را به تفکیک شهرستان‌ها نمایش می‌دهند.

نمودار شماره (۷): میزان کل سرمایه‌گذاری در زیرمجموعه سازمان به تفکیک شهرستان (میلیون ریال)

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار شماره (۸): درصد کل سرمایه‌گذاری در زیرمجموعه سازمان به تفکیک شهرستان

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول شماره (۵) که از دقت و تلفیق جداول شماره (۲) و (۴) حاصل شده است نشان‌دهنده این مطلب است که برای هر یک نفر اشتغال در شهرستان‌های استان لرستان در حوزه صنعت، معدن و تجارت، سرمایه‌گذاری کل چقدر است. نمودار شماره (۹) نیز گویای این مطلب است. در واقع مشخص است که اگرچه تعداد اشتغال در شهر خرم‌آباد و هم‌چنین میزان سرمایه‌گذاری کل در آن اختلاف چشمگیری با سایر استان‌ها داشت ولی به عنوان مثال شهرستان الیگودرز میزان سرمایه کل کمتری برای اشتغال ۱ نفر نیاز دارد در واقع هرچه این مقدار کمتر باشد، گزارشگر وضعیت مطلوب‌تری است چراکه با سرمایه‌گذاری کل کمتری تعداد شاغلین بیشتری را جذب کرده‌اند به این ترتیب وضعیت کارآتر در بین شهرستان‌ها مربوط به شهرستان سلسله بوده است و از این نظر شهرستان دورود بیشترین میزان سرمایه را برای اشتغال یک فرد استفاده کرده است.

جدول شماره (۵): تلفیق جداول شماره (۲) و (۴) (ارقام بر حسب میلیون ریال)

شهرستان	خرم آباد	بروجرد	الیگودرز	دورود	کوهدشت	پلدختر	سلسله	ازنا	دوره	دلفان	میانگین استان
سرمایه گذاری کل به ازای هر نفر	13.04	12.07	8.68	26.33	1.13	2.07	0.89	15.91	0.82	6.02	8.69

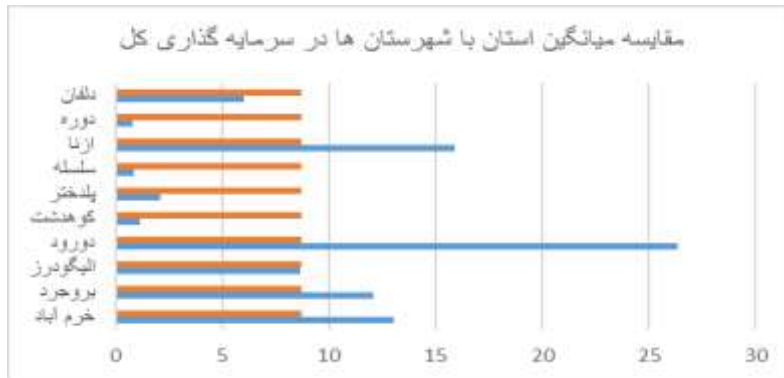
منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار شماره (۹): میزان سرمایه‌گذاری کل به ازای اشتغال یک نفر به تفکیک شهرستان (میلیون ریال)

منبع: یافته‌های پژوهش

اگر میانگین میزان سرمایه‌گذاری به ازای یک نفر اشتغال را در مجموع استان مدنظر بگیریم، مطابق نمودار (۱۰)، ۴ شهرستان درود، ازنا، خرم‌آباد و بروجرد نسبت به میانگین، سرمایه‌گذاری بیشتری را برای جذب و اشتغال یک نفر نیازمندند بنابراین از این نظر وضعیت نامطلوب‌تری دارند.

نمودار شماره (۱۰): مقایسه سرمایه گذاری کل در شهرستان ها با میانگین استان به ازای اشتغال یک نفر

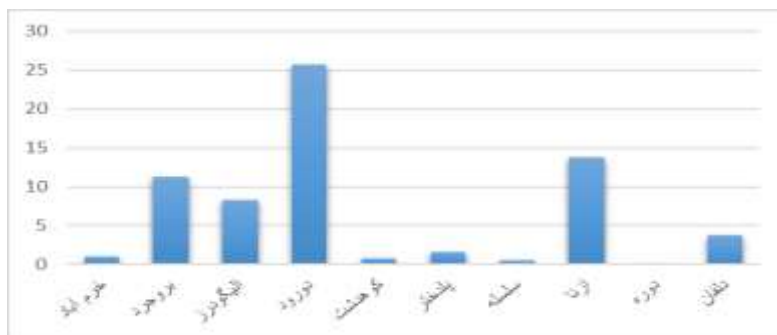
منبع: یافته های پژوهش

جدول شماره (۶) که از دقت و تلفیق جداول شماره (۲) و (۳) حاصل شده است نشان دهنده این مطلب است که برای هر یک نفر اشتغال در شهرستان های استان لرستان در حوزه صنعت، معدن و تجارت، میزان تسهیلات اعطایی چقدر است. نمودار شماره (۱۱) نیز گویای این مطلب است. در واقع هرچه این مقدار کمتر باشد، گزارشگر وضعیت مطلوب تری است چراکه با میزان دریافت تسهیلات کمتری تعداد شاغلین بیشتری را جذب کرده اند به این ترتیب وضعیت کارآتر در بین شهرستان ها مربوط به شهرستان سلسله، کوهدشت و خرم آباد بوده است و از این نظر شهرستان دورود بیشترین میزان تسهیلات را برای اشتغال یک فرد استفاده کرده است.

جدول شماره (۶): تلفیق جداول شماره (۲) و (۳) (ارقام به میلیون ریال)

شهرستان	خرم آباد	بروجرد	الیگودرز	دورود	کوهدشت	پلدختر	سلسله	ازنا	دوره	دلفان	میانگین استان
تسهیلات به ازای اشتغال هر نفر	1.045	11.245	8.313	25.679	0.702	1.627	0.565	13.745	0.000	3.687	6.660804

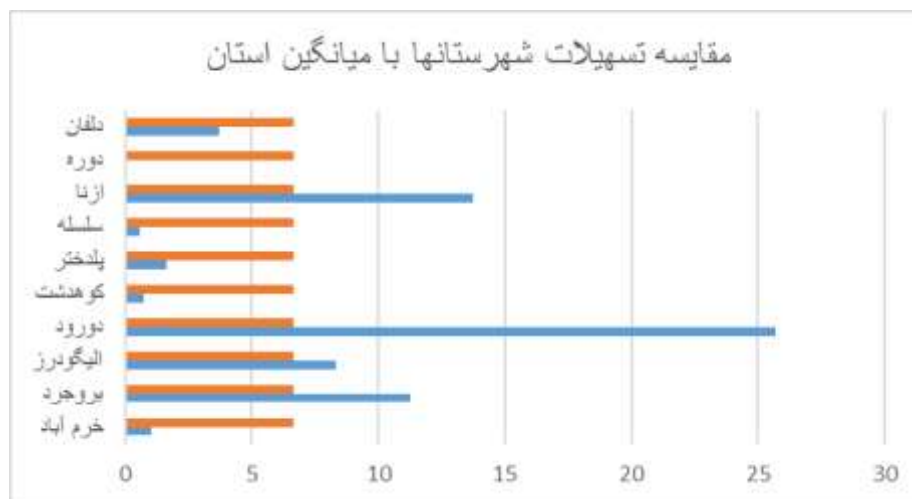
منبع: یافته های پژوهش

نمودار شماره (۱۱): میزان تسهیلات به ازای اشتغال یک نفر به تفکیک شهرستان (میلیون ریال)

منبع: یافته های پژوهش

اگر میانگین میزان تسهیلات پرداختی به ازای یک نفر اشتغال را در مجموع استان مدنظر بگیریم، مطابق نمودار (۱۲)، ۴ شهرستان درود، ازنا، الیگودرز و بروجرد نسبت به میانگین، سرمایه‌گذاری بیشتری را برای جذب و اشتغال یک نفر نیازمندند بنابراین از این نظر وضعیت نامطلوبتری دارند.

نمودار شماره (۱۲): مقایسه تسهیلات در شهرستانها با میانگین استان به ازای اشتغال یک نفر

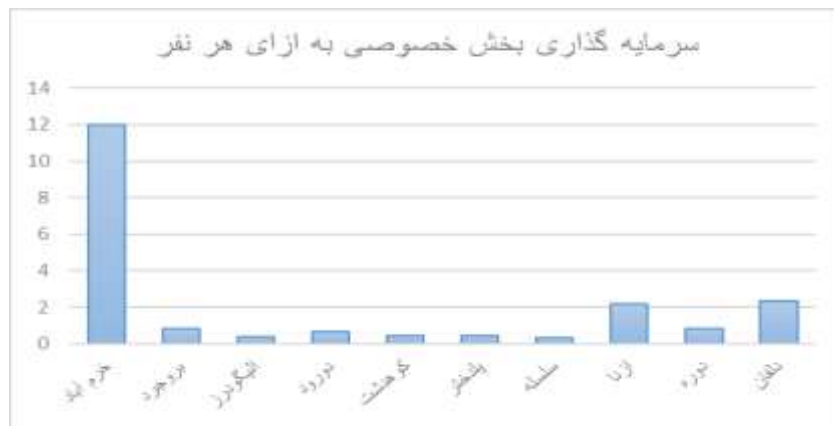
منبع: یافته‌های پژوهش

در جدول شماره (۷) ردیف پایین میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به تفکیک شهرستان‌های استان ارائه شده است که از تلفیق این ردیف و جدول شماره (۲)، می‌توان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی برای اشتغال یک نفر را محاسبه نمود. این مطلب در نمودار شماره (۱۳) به تصویر کشیده شده است. شهرستان خرم‌آباد به طرز چشم‌گیری نسبت به بقیه شهرستانها میزان سرمایه خصوصی بیشتری برای اشتغال یک نفر نیازمند است. هرچند که این مقدار جهت دریافت تسهیلات برای شهرستان خرم‌آباد مقدار کمی است اما همین بالا بودن میزان سرمایه بخش خصوصی به ازای اشتغال یک نفر باعث شده است که در مجموع سرمایه‌گذاری هم به ازای اشتغال یک نفر، برای خرم‌آباد میزان بالایی باشد.

جدول شماره (۷): آورده بخش خصوصی (ارقام به میلیون ریال)

شهرستان	خرم‌آباد	بروجرد	الیگودرز	دورود	کوهدشت	پلدختر	سلسله	ازنا	دوره	دلفان	میانگین استان
آورده بخش خصوصی به ازای اشتغال یک نفر	1.05	11.24	8.31	25.68	0.70	1.63	0.56	13.74	0.00	3.69	6.660804
کل آورده بخش خصوصی	9561.8	92.3	8.4	36.2	9.3	4.8	5.5	101.8	3.3	49.0	مجموع استان: 9872.346

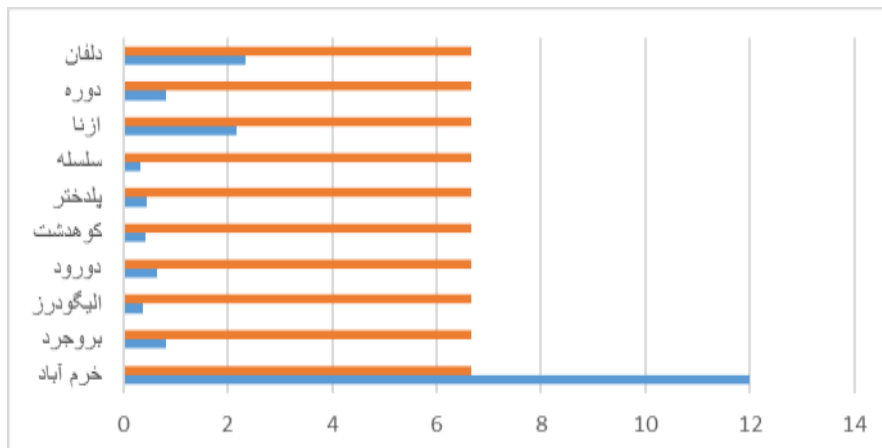
منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار شماره (۱۳): میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به ازای اشتغال یک نفر به تفکیک شهرستان (میلیون ریال)

منبع: یافته‌های پژوهش

اگر میانگین میزان سرمایه‌گذاری به ازای یک نفر اشتغال را در مجموع استان مدنظر بگیریم، مطابق نمودار (۱۴)، فقط شهرستان خرم‌آباد نسبت به میانگین، سرمایه‌گذاری خصوصی بیشتری را برای جذب و اشتغال یک نفر نیازمند است بنابراین از این نظر وضعیت نامطلوبتری دارد.

نمودار شماره (۱۴): مقایسه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در شهرستان‌ها با میانگین استان به ازای اشتغال یک نفر

منبع: یافته‌های پژوهش

از یک منظر دیگر نیز می‌توان صنایع را تقسیم‌بندی کرد، به این ترتیب که به صنایع با تعداد شاغلین ۱ تا ۹ نفر صنایع کوچک، ۱۰ تا ۴۹ نفر صنایع متوسط و از ۵۰ نفر به بالا را صنایع بزرگ می‌نامند. سرمایه‌گذاری کل استان لرستان در حوزه صنعت، معدن و تجارت را طی سال ۱۳۹۵ در راستای طرح‌های اقتصاد مقاومتی رامی‌توان بر اساس تخصیص به این صنایع طبقه بندی کرد. نمودار شماره (۱۵) نشان می‌دهد که چیزی در حدود ۳۰ درصد سرمایه‌گذاری در صنایع کوچک، در حدود ۵۷ درصد صنایع متوسط و حدود ۱۲ درصد در صنایع بزرگ صورت گرفته و این نشان‌دهنده این است که در این استان بیش از

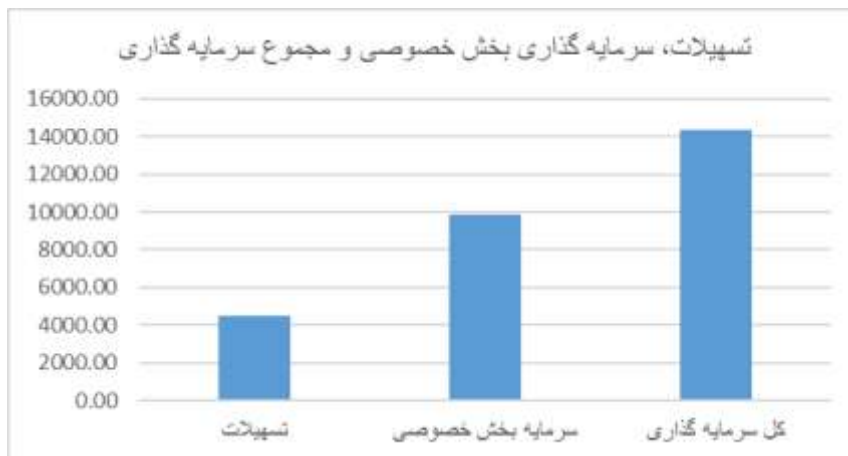
۸۷ درصد سرمایه‌گذاری‌ها به صنایع کوچک و متوسط تزریق می‌شود و البته این امری طبیعی برای استانی است که از نظر توسعه یافتگی جزو استان‌های کم‌برخوردار کشور تلقی می‌شود.

نمودار شماره (۱۵): تخصیص کل سرمایه‌گذاری برحسب اندازه صنایع (کل استان)

منبع: یافته‌های پژوهش

در پایان بار دیگر سرمایه بخش خصوصی و تسهیلات اعطایی از طرف سازمان که مجموعاً سرمایه‌گذاری کل استان در سال ۱۳۹۵ در مورد طرح‌های اقتصاد مقاومتی رانسان می‌دهد، بصورت نمودار (۱۶) ارائه شده است. با احتساب جدول شماره (۲) یعنی تعداد اشتغال کل استان طی سال مذکور و با در نظر گرفتن کل سرمایه‌گذاری، مشخص می‌شود که به طور متوسط در سطح استان لرستان برای ایجاد اشتغال به ازای ۱ نفر در بخش صنعت، معدن و تجارت، در حدود ۱۳ میلیون ریال سرمایه‌گذاری لازم است یا به عبارتی با مبلغی به اندازه ۱۳ میلیون ریال در این استان در حوزه صنعت می‌توان یک فرد را شاغل کرد.

نمودار (۱۶): میزان تسهیلات، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کل سرمایه‌گذاری در کل استان (میلیون ریال)

منبع: یافته‌های پژوهش

نتیجه‌گیری:

این پژوهش به دنبال بررسی عملکرد استان لرستان در زمینه سرمایه‌گذاری و اشتغال استان لرستان در راستای اقتصاد مقاومتی بوده است که سازمان صنعت، معدن و تجارت را مورد مطالعه قرار داده است. پس از بیان ادبیات موضوع در رابطه به اقتصاد مقاومتی و ارتباط آن با صنعت و همچنین شرح مختصری از ویژگی‌های استان لرستان، به تجزیه و تحلیل آمارهای دریافت شده از بخش پژوهش سازمان صنعت، معدن و تجارت استان پرداخته است

طی سال ۱۳۹۵ که استان لرستان به عنوان یکی از استان‌های الگوی کشور در بحث اقتصاد مقاومتی بوده است، در حوزه سازمان مذکور در همین زمینه بیش از یک میلیارد و چهارصد میلیون سرمایه‌گذاری شده است و تعداد ۱۱۱۰ نفر شغل ایجاد گردیده است که در واقع به طور متوسط برای هر نفر اشتغال در حدود یک میلیون و سیصد هزار تومان سرمایه‌گذاری نیاز است. همچنین این میزان سرمایه‌گذاری در سطح استان به میزان ۳۰ درصد به صنایع کوچک، ۵۸ درصد به صنایع متوسط و ۱۲ درصد به صنایع بزرگ تزریق شده است.

نتیجه دیگری که می‌توان از نتایج نمودار (۱۰) کسب کرد این است که در کل، برای ایجاد اشتغال در استان، شهرستان‌های سلسله، دوره، پلدختر و کوهدشت، نیاز به سرمایه‌گذاری کمتری نسبت به شهرستانهای درود، الیگودرز، خرم‌آباد و بروجرد دارند.

منابع:

۱. آهنگری، عبدالمجید و سعادت‌مهر، مسعود. (۱۳۸۶). "مطالعه تطبیقی سطح توسعه یافتگی شهرستان‌های استان لرستان به تفکیک بخش‌های اقتصادی و اجتماعی"، مجله دانش و توسعه، شماره ۲۱.
۲. آهنگری، عبدالمجید و دالوند، مسعود. (۱۳۸۴). "نمیین درجه توسعه‌یافتگی شهرستان‌های استان لرستان و مقایسه تطبیقی آنها در دو مقطع زمانی ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۲ نامه کارشناسی ارشد"، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی دانشگاه شهید چمران اهواز؛
۳. بلندیان، محمدمهدی و ناصریان، سارا. (۱۳۹۴). "رهیافتی بر شناسایی بایسته‌های سیاست‌های اقتصاد مقاومتی بر سیاست‌های شهرسازی و صنعت ساختمان"، مجله مدیریت شهری، شماره ۴۰، پاییز ۹۴.
۴. حجازی‌نیا، رؤیا. (۱۳۹۵). "شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر موفقیت مدیریت دانش با رویکرد تحقق اقتصاد مقاومتی"، فصل‌نامه رشد فناوری، سال دوازدهم، شماره ۴۷، تابستان ۱۳۹۵.
۵. رحمان‌پور، محمد، حسن‌پور، عصمت، نصراصفهانی، احمدرضا. (۱۳۹۵). "بررسی برنامه درسی ملی ایران در ارتباط با مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی از دیدگاه صاحب‌نظران"، فصلنامه مطالعات علمی، سال هفدهم، شماره ۱.
۶. زهرایی، مصطفی. (۱۳۷۶). "نظریه‌های تحریم اقتصادی"، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت خارجه، تهران
۷. سرمد، زهره. بازرگان، عباس. حجازی، الهه. (۱۳۸۵). "روش‌های تحقیق در علوم رفتاری"، نشر آگه
۸. سوری، حسین. (۱۳۸۰). "گزارش اقتصادی، اجتماعی لرستان سال ۱۳۸۰"، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
۹. عبدالملکی، حجت‌الله. (۱۳۹۳). "اقتصاد مقاومتی: درآمدی بر مبانی، سیاست‌ها و برنامه عمل"، جلد اول، تهران: انتشارات بسیج دانشجویی دانشگاه امام صادق علیه السلام
۱۰. کاظمی، مهدی، اسماعیلی، محمودرضا و بیگی‌فیروزی، الله یار. (۱۳۹۲). "تدوین و انتخاب استراتژی توسعه‌ی گردشگری استان لرستان بر اساس تحلیل SWOT و ماتریس برنامه‌ریزی استراتژیک کمی"، جغرافیا و توسعه شماره ۳۲ پاییز ۱۳۹۲، صص ۴۷-۶۰.
۱۱. کریم، محمدحسین، صفدری‌نهاد، محمود و امجدی‌پور، مسعود. (۱۳۹۳). "توسعه کشاورزی و اقتصاد مقاومتی، جایگزین نفت"، فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، سال دوم، شماره ششم، تابستان ۱۳۹۳، صفحات ۱۰۳-۱۲۷.

۱۲. ناصرپور، نادر. (۱۳۸۲). "بررسی و تبیین موانع توسعه صنعت گردشگری در استان لرستان و ارائه راهکارهای مناسب در این زمینه"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی. دانشگاه مازندران.
۱۳. نظری، گودرز. (۱۳۸۰). "راهنمای جهانگردی استان لرستان"، چاپ اول خرم‌آباد، کانون آگاهی و تبلیغات جهانگردی
۱۴. واعظی، سیدکمال و فدایی، محمد. (۱۳۹۴). "بررسی و تبیین مؤلفه‌های مدیریت راهبردی دانشگاه اسلامی مبتنی بر الگوی اقتصاد مقاومتی"، مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۹، سال چهارم، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۴
۱۵. ویلکلن، پیتر. (۱۳۸۱). "اقتصاد سیاسی، ارتباطات جهانی و امنیت انسانی"، ترجمه مرتضی بحرانی، پژوهشکده مطالعات راهبردی
۱۶. هاشمی، سید جواد و سمیه پورعبدی. (۱۳۹۲). "تهدیدات اقتصادی و اقتصاد مقاومتی"، اصفهان، نشر شاخص پژوه
۱۷. یلفانی، امیر، رضا کاظمی، فاطمه و مصدق، فاطمه. (۱۳۹۵). "بررسی اثرات و پیامدهای تحریم بر سرمایه‌گذاری خارجی در ایران و رابطه اقتصاد مقاومتی با کاهش اثرات منفی تحریم"، ماهنامه شباک (شبکه اطلاعات کنفرانسهای کشور)، سال دوم، شماره (۲)، پیاپی (۹)، جلد ۱-۱ اردیبهشت ۱۳۹۵.
18. Briguglio, L., & Stephen, P. (2011); Growth and Resilience in East Asia and The Impact of the Global Recession, Available at: <http://www.um.edu.Mt>.
19. Briguglio, L., Gordon. C., Nadia. F., & Stephanie. V. (2008). Profiling Economic Vulnerability and Resilience in Small States: Conceptual Underpinnings Economics Department, University of Malta. 2008, Available at: <http://www.um.edu.Mt>.
20. Rose, A. (2008); Defining and Measuring Economic Resilience to Disasters, Disasters Prevention and Management, 13, (4): Available at: <http://insct.syr>.

Investigation of the Investment and Employment Performance of Lorestan Province in Line with Resistive Economy (Case Study: The Industry, Mine and Trade Organization of Lorestan Province)

Mohsen Nazari Farsani¹, Nazanin Noormandi², Elham Ghandali³

1. *Master of Economic Development and Planning, University of Isfahan (Corresponding Author)*

2. *Master of Economic Science, University of Isfahan*

3. *Master Student, Allameh Tabatabaee University of Tehran*

Abstract

Resistive economy is a model that, under pressure and sanction conditions, guarantees a country's progress. Accordingly, any administrative, economic, and social model that is going to be exploited in the country must be consistent with the country's development model, that is, the resistive economy, that is, it needs to be derived from and based on that upstream model. Lorestan province has many industries including construction industries, metal industries, chemical industry and handicrafts, as well as various mines such as travertine stone, marble, feldspar, talc and silica, gypsum, limestone and lead and zinc, some of which have been exploited. Therefore, the present study has investigated investment and employment in Lorestan Province in line with resistive economy with a case study on the Industry, Mine and Trade Organization of this province. A descriptive and analytical-interpretive research method has been used in this study, and library resources as well as the statistics provided by research experts of the Industry, Mine and Trade Organization for the year 2016 have been used for data collection. The results show that Lorestan Province was one of the country's best provinces in line with the resistive economy model, investing over one billion and 400 million tomans in this area and creating jobs for 1110 people, that is, investing about one million and three hundred thousand tomans for the employment of each person. In addition, 30%, 58% and 12% of this investment in the province has been injected to the small industries, to the medium industries and to the large industries respectively. We may also conclude that in general, employment creation in the province requires less investment the Selsele, Doure, Poldokhtar and Kuhdasht cities than in Dorud, Aligoodarz, Khoramabad and Borujerd cities.

Keywords: Investment, Employment, Resistive Economy, Industry, Lorestan Province
